

WPROWADZENIE

Paweł Jaskanis

Dyrektor Muzeum
Pałacu w Wilanowie

Zabytki porcelany miśnieńskiej w Muzeum Pałacu w Wilanowie tworzą nieliczny, lecz prestiżowy zbiór, który znajduje się pod troskliwą i mądrą opieką Barbary Szelegejd i konserwatorów. Opracowanie muzealiów wymaga m.in. badań źródłowych i porównawczych, a więc ma sens

społeczny tylko wtedy, gdy prowadzone jest we współpracy z posiadającymi podobne kolekcje muzeami i w szerokim ujęciu problemowym. Rzeczpospolita przez 66 lat (1697–1763) pozostawała w unii personalnej z Saksonią. Stanowiła dla niej ogromny i bardzo atrakcyjny rynek zbytu. Polska szlachta masowo zamawiała wyroby elektorskiej Manufaktury Porcelany w Miśni. Modę na nie wzmacniały związki patronackie z dworem Wettinów. Na ten trop naprowadza nawet pobieżna lektura inwentarzy pałaców i bogatych dworów, w których to inwentarzach wymieniane są XVIII-wieczne okazy porcelany, uznawane za wytwory rzemiosła saskiego.

Z poczucia niedosytu wiedzy o skali zjawiska narodził się dwuczęściowy projekt, którego pierwsza część polega na inwentaryzacji wszystkich zbiorów miśnieńskich z muzeów polskich. Miejmy nadzieję, że zakończy się wydaniem zbiorczego katalogu. W 2009 r. powstał również pomysł realizacji szeroko zakrojonych badań nt. *Miśnieńska porcelana w XVIII wieku dla szlachty i arystokracji w Polsce*, zakładający współpracę z Drezdeńskimi Zbiorami Porcelany oraz dokładną kwerendę w polskich i niemieckich archiwach. W projekt zaangażowały się ponadto Muzeum Narodowe w Warszawie, Zamek Królewski w Warszawie i Zamek Królewski na Wawelu w Krakowie. Niniejszy zeszyt „Studiów Wilanowskich” obrazuje ten wstępny etap prac, zainicjowany 6 października 2009 r. polsko-niemieckim roboczym spotkaniem pt. *Osiemnastowieczne wyroby Miśni w Polsce. Stan i potrzeby badań*, w pałacu wilanowskim. Ukoronowaniem zbiorowych starań może być ekspozycja wyrobów reprezentatywnych dla ilustracji polsko-saskich powiązań, a także dwujęzyczne publikacje źródłowe i podsumowująca edycja.

Jak wykazała wstępna kwerenda, w polskich zbiorach muzealnych i prywatnych znajdować się może nieco ponad 3800 wyrobów porcelanowych, 82 z kamionki Johanna Friedricha Böttgera i 160 biskwitów, wyprodukowanych w XVIII w. w Miśni. Na podstronie *Projekt Miśnia z XVIII w. / Projekt Meissen aus dem 18. Jh.* strony internetowej Muzeum Pałacu w Wilanowie opisane są wszystkie wilanowskie muzealia miśnieńskie z omawianego okresu (podstawowe informacje, fotografia i bibliografia dla każdego wyrobu) oraz zestawione dane przekazane o zbiorach miśnieńskich z 9 innych muzeów polskich. Planowane jest rozwinięcie tej podstrony w ogólnopolską bazę informacji na temat zbiorów będących przedmiotem badań. Znajdą się tu opisy

▲ Psy i dzik, porcelana, ok. 1750, model – Johann Joachim Kaendler, 1746

przedmiotów miśnieńskich z pozostałych 69 polskich kolekcji oraz dotycząca ich ikonografia, materiały źródłowe (również z archiwum drezdeńskiego), jak też indeksy polskich siedzib rodowych i nazwisk rodów gromadzących niegdyś te luksusowe przedmioty. Obecnie trwają prace nad przekładem wszystkich uzyskanych dotychczas danych na język niemiecki i angielski, co pozwoli poszerzyć krąg odbiorców.

Dziękuję wszystkim osobom zaangażowanym w przedsięwzięcie. Miejmy nadzieję, że zbiorowy wysiłek zostanie doceniony przez dysponentów finansowych. Miłośnicy porcelany czekają na wystawy i publikacje. Niedawny jubileusz wynalezienia porcelany, świętowany w muzeach Drezna, wzmógł jedynie oczekiwania publiczności.